

Ruim 42 procent van de Nederlandse melkveebedrij

Eigen stier, goed

Onder invloed van de huidige lage melkprijs lijkt de inzet van eigen stieren in Vlaanderen iets toe te nemen. Hoewel in Nederland deze trend nog niet zichtbaar is, heeft bijna vijftig procent van de melkveebedrijven wel een eigen stier op stal. Fokkerijorganisaties waarschuwen voor de risico's die de inzet van natuurlijke dekkende stieren met zich meebrengen.

tekst **Florus Pellikaan**

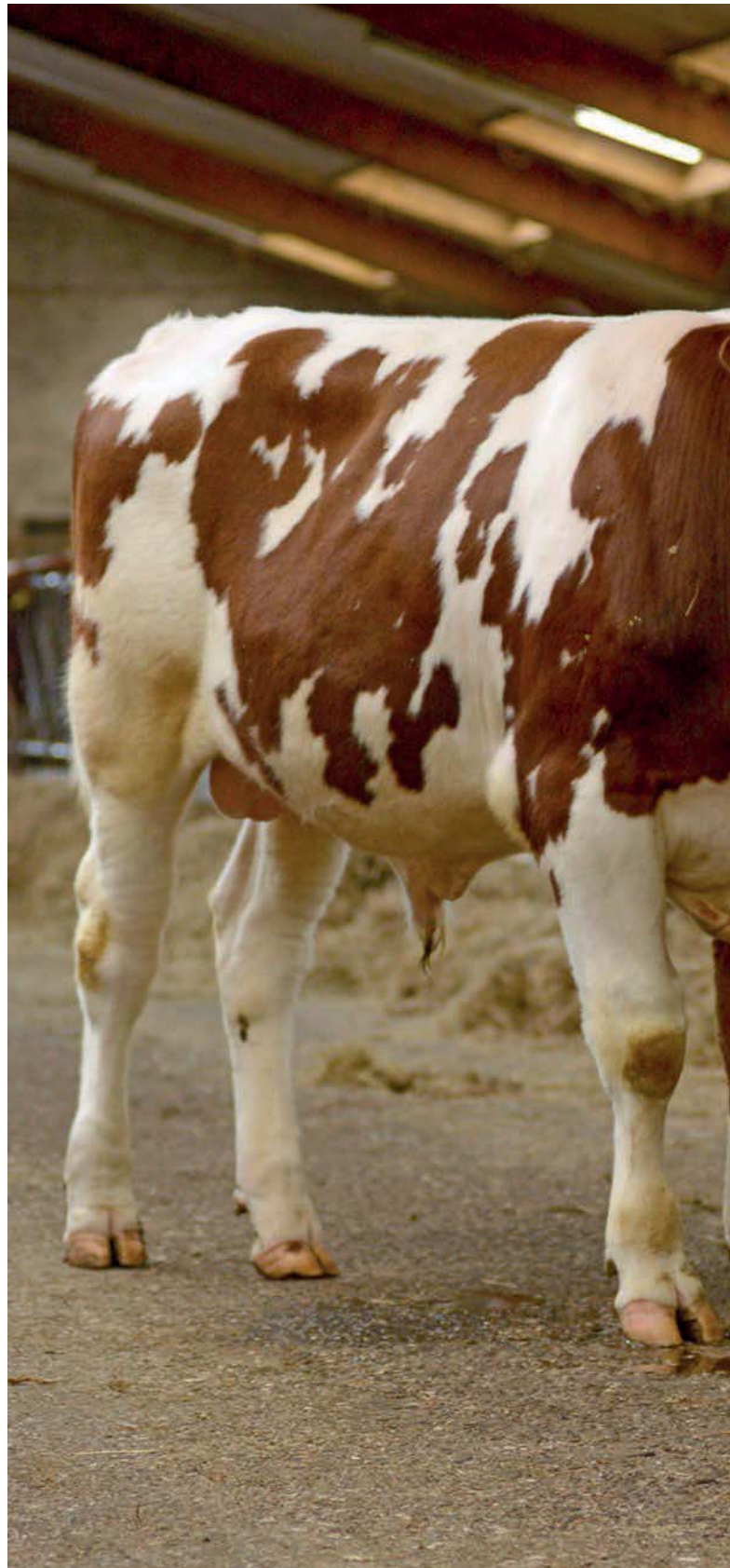
Groeiende bedrijven en een dalende melkprijs. Het zouden eenvoudige redenen kunnen zijn voor meer gebruik van natuurlijk dekkende stieren. Aan de andere kant is de genetische vooruitgang en daarmee de potentie van ki-stieren misschien wel nog nooit zo groot geweest als nu. Hoe groot het daadwerkelijke gebruik van eigen stieren op dit moment is, blijkt lastig te becijferen. Een groot aantal natuurlijke dekkingen wordt namelijk niet door de veehouders geregistreerd en ook samenweidingsformulieren worden vaak niet ingevuld.

Een ijkpunt voor het mogelijke gebruik van eigen stieren is de aanwezigheid van dekrijpe stieren op een melkveebedrijf. Net als ruim tien jaar geleden becijferde CRV daarom voor Vee­teelt hoeveel bedrijven in Nederland minimaal één stier van ten minste vijftien maanden oud op stal hebben staan. Maar liefst 7238 melkveebedrijven hebben een melkvee- of dubbeldoelstier (zie tabel 1). Uitgedrukt in een percentage van het aantal gespecialiseerde melkveebedrijven met minimaal 25 vrouwelijke dieren ouder dan twee jaar reikt de teller tot 41,3 procent. Nog eens 3,9 procent van de bedrijven heeft (ook nog) een vleesstier op het bedrijf.

Samenvattend had afgelopen jaar uiteindelijk 42,5 procent van de melkveebedrijven minimaal één stier van vijftien maanden of ouder op het bedrijf. Ten opzichte van ruim tien jaar geleden is dat een toename van bijna tien procent. In 2005 had een derde van de bedrijven een dekrijpe stier.

28 procent registreert dekkingen

Een toename in de vraag naar eigen stieren merkt ook melkveehouder Gerrit van 't Hof uit Oosterwolde, die met de handel in stieren een goede tweede

ven heeft minimaal één dekrijpe stier op stal staan

koop of duurkoop?

Bijna 30 procent van de melkveebedrijven laat natuurlijke dekkingen en/of samenweidingen registreren

tak heeft. 'In het verleden verkocht ik gemiddeld iedere week een stier, maar sinds twee jaar stijgt de vraag. Afgelopen jaar zaten we zo ongeveer aan de twee stieren per week', vertelt Van 't Hof. 'Vroeger was er rond april-mei, als de pinken naar buiten gingen, altijd een piek in de vraag naar stieren, tegenwoordig is het meer verdeeld over het hele jaar.' De aanwezigheid van een dekstier is op basis van de I&R-registratie een betrouwbaar getal. Op de overige cijfers rondom de inzet en het gebruik van eigen stieren zit echter veel ruis, onder andere omdat er in Nederland 1917 bedrijven met rundvee zijn waarvan geen opgaven van inseminaties, samenweidingen en natuurlijke dekkingen worden gedaan.

Van alle gespecialiseerde melkveebedrijven lieten er afgelopen jaar 5012 ofwel 28,6 procent natuurlijke dekkingen en/of samenweidingen registreren. Dat betekent dat in ieder geval een kwart van de bedrijven dus ook echt geregistreerde nakomelingen van natuurlijk dekkende stieren krijgt. Ruim 2000 bedrijven (11,5 procent) registreerden zowel natuurlijke dekkingen als samenweidingen en een evenredig deel van de bedrijven registreert óf alleen natuurlijke dekkingen óf alleen samenweidingen.

Zelden koppelbrede inzet

Hoewel een aanzienlijk deel van de melkveebedrijven een eigen stier heeft, lijkt zijn rol slechts sporadisch koppelbrede inzet. Het aantal bedrijven dat enkel natuurlijke dekkingen of samenweidingen bij de koeien laat registreren en geen inseminaties, is bijzonder klein: slechts 255 ofwel 1,5 procent. Hierbij is het echter belangrijk nogmaals te denken aan de ruis van bedrijven die helemaal geen voortplantingsinformatie laten registreren. Het is waarschijnlijk dat ook hierbij een deel bedrijven zit dat enkel eigen stieren inzet.

Of de huidige lage melkprijs zorgt voor een toename van het gebruik van eigen stieren is vooral gebaseerd op gevoel, al heeft hoofd ki en et bij CRV Peter Vercauteren wel wat cijfers paraat. 'In Nederland blijft het aantal inseminaties nog stabiel, maar in Vlaanderen zien we een afname van enkele procenten ten opzichte van vorig jaar. Het is zeer aannemelijk dat eigen stieren een groot deel van deze afname invullen', vertelt Vercauteren. 'In Vlaanderen ligt de melkprijs enkele centen onder die in Nederland. Er zijn bedrijven waar de kas echt leeg is en dan lijkt een eigen stier een snelle en gemakkelijke oplossing om te snijden in de kosten.'

Ook Van 't Hof ziet de dalende melkprijs als verklaring van de toenemende interesse voor natuurlijk dekkende stieren. 'Sommige veehouders weten precies per koe wat de kosten voor inseminaties en

Gert-Jan Brouwer: 'Voor veiligheid stieren niet te oud laten worden'

Vijftien jaar terug tijdens de mkz-periode kocht melkveehouder Gert-Jan Brouwer uit Stroe voor het eerst een eigen stier aan. 'We vielen in het toezichtsgebied van de mkz-verdenking in Kootwijkerbroek en konden drie maanden niet laten insemineren. Een aangekochte eigen stier loste toen met succes het probleem op.'

Sindsdien koopt Brouwer jaarlijks een tweetal stieren aan. 'Ze gaan eerst een half jaar bij de pinken in de potstal en schuiven daarna door naar het stierenhok naast de separatiebox in de ligboxenstal. Vanmorgen was er nog een koe waar ik over twijfelde of ze op 47 dagen na haar laatste inseminatie tochtig was. Even bij de stier en je weet het.' Waar Brouwer de stier bij de melkkoeien alleen gebruikt voor probleemgevallen, gaat wel al het jongvee bij de eigen stier. 'De resultaten zijn gewoon veel beter. We hebben eigenlijk geen last

meer van uitlopers en vrijwel alle pinken kalven tussen de 23 en 24 maanden. Het is heel gek, maar wanneer je nieuwe pinken bij de stier doet, zie je negen van de tien keer dat ze binnen drie dagen gedekt worden.'

Gert-Jan Brouwer houdt op dit moment nog al het vrouwelijk jongvee aan, ook wat van de eigen stier wordt geboren. 'En afgelopen jaar hadden we op de keuring in Barneveld en Putten ook een vaars van een bij Gerrit van 't Hof gekochte stier mee. De nakomelingen van een eigen stier doen bij ons absoluut niet voor de rest onder, zeker niet wat exterieur betreft.'

Toch is de veehouder van mening dat het de veestapel ten goede komt om bij de melkkoeien te insemineren. 'Door gebruik te maken van goede stieren binnen het SAP kun je gewoon nog iets gericht fokken.'

De melkveehouder onderkent het ge-

vaars van eigen stieren en doet daarom alleen zelf een koe in of uit het stierenhok in de ligboxenstal. 'Je moet gewoon altijd op je hoede zijn. De risico's zijn te verkleinen door stieren niet te oud te laten worden', stelt Brouwer. 'En daarom vertrekken stieren hier altijd voor ze twee jaar oud zijn. Dan krijg je zo 1000 tot 1100 euro en daar kun je weer een nieuw stiertje voor kopen.'

sperma zijn en willen daarop bezuinigen. Daarnaast is er een groep veehouders die vanwege gemak op hun groeiende bedrijf voor eigen stieren kiezen.'

Tiende kalveren niet van ki

Ondanks een toename van het aantal eigen stieren is het percentage kalveren dat geboren wordt van een niet-ki-stier slechts 9,6 procent. Ook hier kan overigens nog weer sprake zijn van enige ruis door niet-geregistreerde inseminaties.

Dat het percentage geboren kalfjes van eigen stieren niet heel groot is, is volgens Ludo Brosens, hoofd verkoop Vlaanderen en Zuid-Nederland bij CRV, maar goed ook. 'Veehouders moeten inzien dat de factuur van de inzet van eigen stieren over drie jaar komt. Misschien is dan de melkprijs wel hoog en moet je juist maximaal produceren', vertelt Brosens. 'We hebben fokkerijpresta-

tie-overzichten waarop we de verschillen tussen dochters van stieren aan de keurentafel kunnen laten zien. Gemiddeld loopt het verschil in Netto-Opbrengst tussen de beste en de slechtste op naar 600 euro per koe per jaar. Een als goede bevruchter ingezette ki-stier of een eigen stier bungelen dan vaak onderaan.'

Peter Vercauteren is het met Brosens eens. 'Bovendien neem je op het gebied van geboortegemak een extra risico door een eigen stier bij de pinken te doen.' Ook Bartele Verbeek, manager marktontwikkeling bij Alta, is geen voorstander van natuurlijk dekkende stieren. 'En als eerste noem ik dan toch de veiligheid. Ieder jaar horen we van veehouders die door een stier omkomen. Maar overall ter wereld zie je dat mensen het houden van eigen stieren moeilijk afleeren en zo risico nemen voor zichzelf en voor hun personeel.'

'Bij een moderne boer met oog voor de toekomst past het grootschalig inzetten van een eigen stier niet', zo vervolgt Verbeek. 'Op veel gebieden is meer te besparen dan met de inzet van een eigen stier. En waar een stier staat, kan geen koe staan. Iets wat zeker in Nederland met de huidige fosfaatrechten belangrijk is.' Ook het fokkerijpotentieel, dat met eigen stieren niet benut wordt, draagt Verbeek aan. 'Als je ziet hoe selectief wereldwijd actieve fokkerijorganisaties zijn met het inzetten van stieren... Die halen echt de krenten uit de pap. Dat niveau is met een eigen stier niet te halen.'

Stier niet vruchtbaarder dan ki

Vercauteren, opgeleid als dierenarts, is er niet zo van overtuigd dat de kans op dracht bij het gebruik van een eigen stier groter is, zoals vaak wordt verondersteld. 'Het verschil wordt gemaakt door de tochtwaarneming. Wanneer bedrijven dit, bijvoorbeeld met activiteitsmeting, goed hebben geregeld, hoeven de resultaten met ki zeker niet minder te zijn', stelt Vercauteren. 'Bovendien is het grootste gedeelte van de terugkomers te verklaren door embryonale sterfte, veroorzaakt door andere managementkeuzes, en niet door de spermakwaliteit. Er zijn zelfs situaties, zoals bij inscheuren of luchtzuigen van de vagina, waarbij de resultaten met ki zelfs beter zijn.'

Tabel 1 – Gegevens van eigen stieren en het gebruik daarvan tussen januari 2015 en januari 2016 voor melkveebedrijven met minimaal 25 vrouwelijke dieren > 2 jaar (bron: CRV)

omschrijving	aantal	percentage
melkveebedrijven met melk- of dubbeldoelstier > 15 mnd.	7.238	41,3
melkveebedrijven met vleesstier > 15 mnd.	680	3,9
melkveebedrijven met een stier > 15 mnd.	7.448	42,5
melkveebedrijven met geregistreerde natuurlijke dekkingen	3.603	20,6
melkveebedrijven met geregistreerde samenweiding	3.436	19,6
melkveebedr. met geregistreerde natuurlijke dekkingen en/of samenweiding	5.012	28,6
melkveebedr. met nat. dekkingen of samenweidingen en geen ins. bij de koeien	255	1,5
percentage kalveren van ki-stier	708.075	90,4